

Cauza C-302/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

11 aprilie 2019

Instanța de trimitere:

Corte suprema di cassazione (Italia)

Data deciziei de trimitere:

5 februarie 2019

Recurent:

Istituto Nazionale della Previdenza Sociale

Intimat:

WS

Obiectul procedurii principale

Cerere de anulare a unei hotărâri pronunțate în apel prin care s-a constatat caracterul discriminatoriu pe motiv de cetățenie al unei reglementări care, în vederea calculării alocației pentru gospodărie, nu include în gospodărie membrii de familie ai unui resortisant al unui stat terț care deține un permis unic de ședere și de muncă potrivit Directivei 2011/98/UE, care au reședința în statul terț de origine, deși include membrii de familie nerezidenți ai resortisanților statului membru respectiv

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Interpretarea articolului 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98/UE și a principiului egalității de tratament, în temeiul articolului 267 TFUE

Întrebarea preliminară

Articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 și principiul egalității de tratament între deținătorii unui permis unic de ședere și de muncă și cetățenii naționali trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia, contrar celor prevăzute pentru resortisanții statului membru, la stabilirea membrilor gospodăriei în vederea calculării alocației pentru gospodărie, sunt excluși membrii de familie ai lucrătorului care deține un permis unic și care este resortisant al unui stat terț, în cazul în care aceștia au reședința în țara terță de origine?

Dispozițiile de drept și jurisprudența Uniunii invocate

Directiva 2011/98/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții țărilor terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țările terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru (JO 2011, L 343, p. 1), articolul 12, potrivit căruia lucrătorii din țările terțe beneficiază de egalitate de tratament în raport cu resortisanții statului membru în care își au reședința, în legătură, printre altele, cu [litera (e)] ramurile securității sociale, astfel cum sunt definite în Regulamentul (CE) nr. 883/2004, precum și considerentele (2), (19), (20), (24) și (26)

Hotărârea Curții de Justiție din 21 iunie 2017, Martinez Silva (C-449/16, EU:C:2017:485)

Dispozițiile naționale invocate

Decreto legge 13 marzo 1988, n. 69, „Norme in materia previdenziale, per il miglioramento delle gestioni degli enti portuali ed altre disposizioni urgenti”, convertito in legge 13 maggio 1988, n. 153 [Decretul-lege nr. 69 din 13 martie 1988 privind norme în materie de asigurări sociale, îmbunătățirea gestiunii entităților portuare și alte măsuri urgente, aprobat prin Legea nr. 153 din 13 mai 1988] (GURI nr. 143 din 20 iunie 1988), articolul 2: „1. Pentru lucrătorii salariați, pentru persoanele care beneficiază de pensii și de prestații economice de asigurări sociale care rezultă dintr-o activitate salariată [...], pentru personalul de stat [...], începând cu perioada de plată în curs la 1 ianuarie 1988, alocațiile familiale [...] se înlocuiesc, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de dispozițiile prezentului articol, cu alocația pentru gospodărie. 2. Alocația se acordă într-un quantum diferențiat în funcție de numărul membrilor și de venitul gospodăriei, potrivit tabelului anexat la prezentul decret. Nivelurile de venit prevăzute în tabelul menționat anterior se majorează [...] pentru gospodăriile care includ persoane care, din cauza unei infirmități sau a unei deficiențe fizice sau mentale, se află în imposibilitate absolută și permanentă de a se dedica unei activități utile sau, în cazul minorilor, care întâmpină dificultăți persistente în desfășurarea

sarcinilor și a funcțiilor proprii vârstei lor. Aceleași niveluri de venit se majorează [...] în cazul în care persoanele menționate la alineatul 1 au calitatea de văduv sau văduvă, de divorțat sau divorțată, de separat sau separată de drept, de necăsătorit sau necăsătorită. Începând cu 1 iulie 1994, în cazul în care din gospodăria menționată la alineatul 6 fac parte doi sau mai mulți copii, cuantumul lunar al alocației cuvenite se majorează [...] pentru fiecare copil, cu excepția celui dintâi. [...] 6. Gospodăria este formată din soți, cu excepția soțului separat de drept și de fapt, copiii lor și persoanele asimilate acestora [...] cu vârsta sub 18 ani împliniți sau fără limită de vârstă în cazul în care, din cauza unei infirmități sau a unei deficiențe fizice sau mentale, se află în imposibilitate absolută și permanentă de a se dedica unei activități utile. [...] 6-bis. Nu fac parte din gospodăria menționată la alineatul 6 soțul, copiii și persoanele asimilate acestora ai unui cetățean străin care nu au reședința pe teritoriul republicii, cu excepția cazului în care statul al cărui resortisant este străinul acordă un tratament de reciprocitate în privința cetățenilor italieni sau a fost încheiată o convenție internațională privind prestațiile familiale. Determinarea statelor în care se aplică principiul reciprocității este efectuată de ministrul muncii și securității sociale, după consultarea ministrului afacerilor externe. [...] 8-bis. Pentru aceeași gospodărie nu se poate acorda decât o singură alocație. Pentru membrii gospodăriei în favoarea căreia se plătește alocația, alocația respectivă nu este compatibilă cu o altă alocație sau cu o prestație familială diferită, oricare ar fi persoana îndreptățită. 9. Venitul gospodăriei este constituit din cuantumul venitului global supus IRPEF [impozitul pe veniturile persoanelor fizice] obținut de membrii săi în anul calendaristic anterior datei de 1 iulie a fiecărui an și este valabil pentru plata alocației până la data de 30 iunie a anului următor. [...] La formarea venitului contribuie și veniturile de orice natură [...], în cazul în care depășesc [...]. Nu se iau în calculul venitului indemnizațiile acordate la încetarea raportului de muncă, oricum ar fi denumite, avansurile din indemnizațiile respective și alocația prevăzută de prezentul articol. [...]"

Decreto legislativo 4 marzo 2014, n. 40, „Attuazione della direttiva 2011/98/UE [...]” (Decretul legislativ nr. 40 din 4 martie 2014 de transpunere a Directivei 2011/98/UE [...]) (GURI nr. 68 din 22 martie 2014)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Domnul WS, cetățean al Sri Lanka, deține, începând cu 9 decembrie 2011, o autorizație de muncă pentru lucrătorii salariați și, începând cu 28 decembrie 2015, un permis unic de muncă potrivit Decretului legislativ 40/2014. În perioada ianuarie-iunie 2014 și, ulterior, în perioada iulie 2014-iunie 2016, membrii familiei sale (soția și doi copii) au părăsit teritoriul Italiei pentru a se întoarce în țara de origine (Sri Lanka). În legătură cu aceste perioade, Istituto Nazionale della Previdenza Sociale [Institutul Național de Asigurări Sociale, denumit în continuare „INPS”] i-a refuzat domnului WS acordarea alocației pentru gospodărie pentru motivul că, în cazul cetățenilor străini, articolul 2 alineatul 6-bis

din Decretul-lege 69/88 exclude din calculul alocației menționate soțul și copiii lucrătorului care nu au reședința în Italia.

- 2 Deși Tribunale di Alessandria [Tribunalul din Alessandria] a respins acțiunea introdusă de domnul WS împotriva refuzului în discuție, Corte d'appello di Torino [Curtea de Apel din Torino], în temeiul articolului 12 din Directiva 2011/98/UE, încă netranspusă în ordinea juridică italiană, dar care se aplică direct, a constatat caracterul discriminatoriu al articolului 2 alineatul 6-bis citat mai sus și a înlăturat aplicarea acestuia.
- 3 INPS a declarat recurs, solicitând anularea hotărârii instanței de apel.

Principalele argumente ale reclamantului din procedura principală

- 4 Potrivit INPS, contrar celor statuate în hotărârea atacată, interpretarea Directivei 2011/98/UE trebuie efectuată și în lumina considerentelor (8), (19), (20), (24) și (26), care subliniază situația diferită a deținătorilor unui permis unic de muncă și de ședere în raport cu deținătorii unui permis de ședere în sensul Directivei 2003/109/CE, absența unei legislații europene comune pentru țările Uniunii în materia drepturilor cu privire la care resortisanților statelor terțe să le fie garantată egalitatea de tratament, finalitatea de a nu acorda drepturi în legătură cu situații care nu intră sub incidența domeniului de aplicare al legislației Uniunii, precum în cazul membrilor de familie care au reședința într-o țară terță, și marja de apreciere conferită fiecărui stat membru în ceea ce privește limitarea acordării, a valorii și a perioadei prestațiilor de securitate socială care trebuie recunoscute resortisanților unor state terțe. Alocația pentru gospodărie în discuție ar avea natura unei prestații de asigurări sociale, iar nu de asistență socială, spre deosebire de prestația a cărei aplicabilitate în privința străinilor ar fi fost declarată de Curtea de Justiție în cauza Martinez Silva.

Prezentare succintă a motivelor trimiterii preliminare

- 5 Alocația pentru gospodărie prevăzută la articolul 2 din Decretul-lege 69/1988 constituie un supliment pecuniar de care beneficiază toți lucrătorii și titularii de pensii sau de prestații de asigurări sociale care rezultă dintr-o activitate salariată, cu condiția ca gospodăria acestora să realizeze venituri care nu depășesc un anumit prag.
- 6 Quantumul acestei alocații, care se află în sarcina INPS, se calculează proporțional cu numărul membrilor de familie, cu numărul copiilor și cu venitul familiei. Plata acestei contribuții este efectuată de angajator împreună cu plata remunerației, potrivit unei cote procentuale din remunerația brută a lucrătorului. Ulterior, INPS efectuează o regularizare finală între alocațiile plătite de angajator și contribuțiile la asigurările sociale datorate de acesta.

- 7 Jurisprudența națională a definit natura alocației uneori drept prestație de *asigurări sociale*, fiind vorba despre o completare fie a pensiei, fie a remunerației, raportată la munca prestată și finanțată din contribuțiile plătite de toți angajatorii, pentru a asigura un venit suficient familiilor care nu dispun în mod global de venituri, altelei drept prestație de *asistență socială*, având în vedere că atât quantumul alocației în sine, cât și venitul considerat ca parametru pentru plata acesteia se majorează pentru familiile care merită o protecție mai intensă întrucât includ persoane care suferă de o infirmitate sau copii minori aflați în dificultate.

Instanța de trimitere nu consideră însă că această distincție este relevantă, în opinia acesteia fiind vorba despre o măsură care, în orice caz, intră în domeniul de aplicare al articolului 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98/UE.

- 8 Din împrejurarea că legea atribuie membrilor gospodăriei o importanță esențială în structura alocației și îi identifică drept beneficiari efectivi ai prestației economice pe care titularul remunerației sau al pensiei are dreptul să o primească se naște problema de interpretare care justifică trimiterea preliminară: și anume dacă pot fi excluși din gospodărie membrii de familie ai cetățeanului străin, iar nu și cei ai cetățeanului național, atunci când nu se mai poate considera că reședința lor efectivă este în Italia și nu există condiții de reciprocitate cu țara lor de origine, în măsura în care se ține seama și de obiectivele menționate de Directiva 2011/98/UE în considerentul (20), potrivit căruia „[...] [d]reptul la egalitatea de tratament în domeniile specificate de prezenta directivă ar trebui garantate [...], inclusiv [membrilor] de familie ai lucrătorilor din țările terțe care au fost admiși în statul membru, în conformitate cu Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei”, și în considerentul (24), potrivit căruia „[l]ucrătorii din țările terțe ar trebui să beneficieze de tratament egal în ceea ce privește securitatea socială. [...] De asemenea, prezenta directivă nu ar trebui să acorde drepturi în legătură cu situații care nu intră sub incidența domeniului de aplicare al legislației Uniunii, de exemplu, pentru membrii de familie care își au reședința într-o țară terță. Prezenta directivă ar trebui să acorde drepturi de ședere în orice stat membru doar pentru membrii de familie care se alătură lucrătorului din țara terță în scopul reîntregirii familiei, precum și drepturi pentru membrii de familie care au deja dreptul de ședere legală în statul membru în cauză”.
- 9 Până în prezent, Curtea de Justiție s-a pronunțat doar cu privire la cazuri în care atât titularii drepturilor de protecție socială revendicate, cât și întreaga gospodărie a acestora aveau reședința stabilă în statul membru în cauză sau se mutaseră dintr-un stat membru în altul. Întrebarea preliminară adresată este așadar inedită.